

LAUDATIO PROFESOREM

BASARAB NICOLESCU

Domnul Academician Basarab Nicolescu este fizician, filosof și scriitor român de cetățenie franceză și română. Dar aceasta apare doar la o primă definiție a ceea ce reprezintă Domnia Sa cu adevărat, deoarece o cercetare asupra parcursului intelectual și civic al savantului Basarab Nicolescu ne confirmă faptul că el este, deopotrivă, un (in-)disciplinat, un transdisciplinar, un european autentic și un adevărat cetățean al lumii. Voi menționa, pe parcursul acestui Laudatio, câteva dintre realizările de certă anvergură mondială care atestă obiectivat toate meritele pe care i le pun în dreptul numelui său. Pentru început însă, mă simt dator să motivez calificativul de (in-)disciplinat. Cele trei discipline amintite la început, una din sfera științei (fizica), una din domeniul filosofiei (epistemologie) și una din domeniul artei literare (critică și istorie literară) fac din Domnul Basarab Nicolescu un (in-)disciplinat sui generis, adică unul care este, simultan și continuu, atât în interiorul disciplinelor, cât și în afara lor. Adică este și în discipline, și între discipline și deasupra acestora. Cu alte cuvinte, domnia sa este transdisciplinar în domeniul cunoașterii și transnațional sub raportul apartenenței deopotrivă la valorile românești, franceze, europene și universale. Dar chiar elevul Nicolescu nu a fost doar (in-)disciplinat, ci și unul multi-disciplinat: a fost olimpic internațional la matematică (Medalie de aur, Brașov, 1959) dar a scris exegeze critice despre Ion Barbu, iar în ultima perioadă este preocupat de integrarea religiei, filosofiei și științei într-un câmp comun al cunoașterii.

Domnul Basarab Nicolescu este parizian și clujean, dar noi ne bucurăm să-l considerăm ca fiind acasă și aici la Bacău, la universitatea cu nume de mare poet și cu profil preponderent economic. De altfel, dimensiunea globală a preocupărilor sale îl fac să se simtă familiar și local(nic) în aproape orice punct al Planetei, dar și în multiple aspecte ale cunoașterii. Granițele dintre științe dispar cu aceeași viteză cu care dispar granițele politice și culturale, iar domnia sa face, într-adevăr, mari „pași peste granițe”, ca să-l citez pe marele fizician Werner Heisenberg. Mă grăbesc să adaug că profesorul Basarab Nicolescu a absolvit (în anul 1964 și a debutat, în același an, ca asistent) Facultatea de Fizică a Universității din București, dar una dintre contribuțiile sale în fizica interacțiilor tari - conceptul de Odderon - a avut loc în SUA unde a lucrat ca cercetător invitat la Lawrence Berkeley Laboratory și Brown University. Prin aceasta, Domnia Sa s-a alăturat șirului de intelectuali români care s-au împlinit științific pe tărâmul acestui alter ego al Europei Unite pe care noi îl numim, neoficial, Statele Unite. Voi aminti, din acest șir, numele a doar doi economiști români de cetățenie americană și de faimă mondială și care meritau, fiecare în parte, câte un Premiu

Nobel: Nicholas Georgescu-Roegen și Anghel Rugină. Evident, dacă s-ar institui un Premiu Nobel pentru transdisciplinaritate, cu siguranță că numele de Basarab Nicolescu s-ar afla printre primii nominalizați și laureați. O problemă care ne preocupă însă pe mulți români este faptul că marile talente ale României se pot împlini vocațional doar pe alte meleaguri. De ce oare?

După Iași (2000) și Cluj (mai 2008), este rândul Bacăului să-l onoreze cu titlul de Doctor Honoris Causa pe distinsul om de litere și de cifre, autor de exactități și de aproximații, enunțator de generalități filosofice și descoperitor de nebănuite legi subcuantice care este Basarab Nicolescu. Departe de mine de a risca o apreciere excesivă (cum că politica se face la București iar cultura s-ar face doar în provincie în general și în Moldova în special), dar triada Iași-Cluj-Bacău - pare a sugera ceva în acest sens. Cele trei municipii reprezintă trei centre universitare novatoare și respectuoase față de (i)novatori, și care i-au acordat titlul de Doctor Honoris Causa pionierului întru integrarea cunoașterii, domnului Basarab Nicolescu. Bacăul se revendică a fi un pol de transdisciplinaritate în România și în Europa, iar acordarea înaltului titlu de Doctor Honbris Causa al Universității George Bacovia Domnului profesor Basarab Nicolescu vrea să marcheze o legătură între cercetătorii bacovieni și colegii lor transdisciplinari din lumea largă. Ca să fie cât se poate de clar, noi omagiem acum un „aventurier” în, între și dincolo de zonele cucerite de fostele „științe”, adică un fondator și un promotor asiduu al transdisciplinarității. Michel Camus afirma, nu demult, că „transdisciplinaritatea va fi marea cotitură a secolului XXI”. Dacă noi, profesori și cercetători de la Bacovia, nu am avea aceeași credință, atunci am fi avut doar un motiv în minus să-l omagiem astăzi pe transdisciplinarul Basarab Nicolescu.

Un coleg al nostru de la Iași, rectorul actual al UMF, repeta mereu că autodidacticismul este strict apanajul genilor. Sunt de acord cu această remarcă, însă cu nuanța că doar autodidacticismul de excelență este cu adevărat apanajul genilor, iar cercetătorul român, aici de față, născut la 25 martie 1942 în Ploieștii lui Caragiale, probează, de o manieră accelerată, că face cercetare de excelență de valoare planetară în varii domenii și mult dincolo de acestea. De aceea, nu mă sflesc - și vă sugerez și Dumneavoastră să faceți la fel, stimați invitați și participanți la acest eveniment solemn - să mă adresez distinsului nostru oaspete cu apelativul Excelență!

Parcursul intelectual-științific și cel civic al savantului pe care îl onorăm astăzi au intersecții și intercondiționări inevitabile. În mintea și memoria generației mele, mai 1968 este luna și anul care au marcat istoria educației europene, în sensul unei reformări radicale a acesteia, iar Parisul este centrul de greutate al mișcărilor studențești revendicative. Exact acesta este și anul în care Guvernul Republicii Franceze oferă o bursă asistentului universitar Basarab Nicolescu, devenit apoi cercetător la Universitatea Paris 6. În 1970 este deja acceptat ca fizician teoretician la reputatul Centru Național pentru Cercetare Științifică, dedicându-se studierii energiilor înalte și fizicii nucleare. Devine doctor în științe la Paris, cu 36 de ani în urmă, lansându-se în cercetări de

anvergură în SUA, Regatul Unit și, desigur, în Franța. Rezultatele publicisticii de cercetare sunt găzduite de prestigioase reviste.

În anul 1987 - cu un an înaintea înființării, în SUA, a International Society for Intercommunication of New Ideas (ISINI) de către savantul român de cetățenie americană, Anghel Rugină - profesorul și cercetătorul Basarab Nicolescu fondează și conduce Centrul Internațional de Cercetări și Studii Transdisciplinare (CIRET) cu sediul la Paris. Centrul are actualmente peste 150 de cercetători transdisciplinari din 30 de țări ale lumii. România este reprezentată în CIRET de cercetători din București, Cluj, Iași și Bacău.

La doar patru ani de la fundarea CIRET-ului, Basarab Nicolescu devine co-fondator (împreună cu Rene Berger) al Grupului pentru Reflecții Transdisciplinare.

Primul Congres Mondial al Transdisciplinarității (Arrabida, Portugalia, 1994) are loc la inițiativa și cu efortul organizatoric al lui Basarab Nicolescu, ajutat de Lima de Freitas și Edgar Morin, cei trei redactând Carta Transdisciplinarității, aprobată de Congresul de la Arrabida. Portugalia și Brazilia devin, alături de Franța, vârfuri de lance în promovarea transdisciplinarității. Se vor alătura curentului universității și centre de cercetare din Africa de Sud, Germania, Elveția, Statele Unite, România.

Voi aminti, succint și selectiv, etape în devenirea continuă a transdisciplinarului însetat de cunoaștere și de diseminarea acesteia în lume.

- 1986 - Medalia de argint a Academiei Franceze pentru cartea *Nous, la particule et le monde*;
- 1992 - participă, în calitate de expert extern, alături de Papa Ioan Paul al II-lea, la ședința de închidere a Procesului Galileo Galilei
- 1992 - Premiul Benjamin Franklin pentru cea mai bună carte de istoria științei - SUA, pentru cartea *Science, Meaning and Evolution - The Cosmology of Jakob Boehme*;
- 1993 - primește Premiul Uniunii Scriitorilor din România, pentru aceeași carte în traducere în limba română;
- Conduce colecția „Transdisciplinaritate” a editurii Rocher din Monaco (1996), colecția „Românii din Paris” a editurii Oxus din Paris (2003) și colecția „Știință și Religie” de la Editura Curtea Veche din București (2006).
- în perioada 1995 - 1997 inițiază și conduce proiectul CIRET - UNESCO cu tema „Evoluția transdisciplinară a universităților”, proiect demn de aplicat în țările care vor să comprime etape și să fie în fruntea cunoașterii, factor decisiv de creștere economică.
- 1992 - 1996 este profesor la Școala Superioară de Studii Politice RANDA din Barcelona.
- 1998 - este membru al Consiliului Academic Internațional pentru Gândire Complexă, Universitatea Salvador, Buenos Aires.

- 2000 - 2002 - activează ca membru al Grupului de lucru „Implicațiile filosofice ale științei contemporane” în cadrul Academiei de Științe Morale și Politice din Franța.
- 2001 - este ales Membru de Onoare al Academiei Române.
- 2007 - într-o ceremonie care a avut loc la Atena în prezența Președintelui Republicii Elene și a numeroaselor alte personalități din lumea politică, culturală și academică, a primit distincția acordată de "Inter-Balkan Cultural Association - Riga's Charta" personalităților din diasporă a căror activitate constituie un simbol al punților între țările balcanice.

. în ultimii ani, profesorul Basarab Nicolescu este tot mai des prezent în țară, implicându-se activ în viața științifică și culturală la nivel național, fiind tot mai des omagiat și recunoscut:

- 2004 - primește Marele Premiu Opera Omnia al Festivalului Internațional Lucian Blaga, Paris/Cluj-Napoca; este cooptat membru fondator al Societății Internaționale pentru Știință și Religie și membru al Comitetului Director al Fundației Naționale pentru Știință și Artă;

- 2006 - primește Premiul Opera Omnia al Festivalului Internațional Nichita Stănescu, Ploiești. Este numit Profesor la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj, Facultatea de Studii Europene;

- 2007 - inițiază, în calitate de conducător de doctorat în filosofie, la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, Școala doctorală de filosofie pe opțiunea "transdisciplinaritate";

- mai 2008 - primește Premiul de Excelență al revistei "Convorbiri literare", Iași;

- 14 iunie 2008 - este președintele juriului pentru decernarea premiului național de istorie și critică literară Petru Creția de la Ipotești.

Seria recunoașterilor administrative naționale, regionale și locale începe odată cu anul 2000, când este decorat de președintele Emil Constantinescu cu Ordinul Național "Serviciu credincios" în grad de Mare Ofițer. Urmează apoi acordarea titlului de Cetățean de Onoare al orașului Ploiești (2004), al municipiului Iași (2006) și al municipiului Cluj-Napoca (aprilie 2007).

Senatul Universității George Bacovia din Bacău a decis acordarea titlului onorific de Doctor Honoris Causa academicianului profesor Basarab Nicolescu și ca o expresie a dorinței noastre de a colabora, de a beneficia de sfaturile competente ale Domniei Sale în planul cercetărilor transdisciplinare, de a avea mereu, lângă noi un model de uoumo universalis demn de urmat.

În numele Senatului Universității George Bacovia, dar și al tuturor membrilor corpului academic, vă doresc, Excelență, sincere urări de longevitate plăcută, de existență fructuoasă și frumoasă, de continuă și sporită recunoaștere în patriile dumneavoastră și pe întreaga planetă. La mulți ani! Vivas, crescas, floreas excellentissime profesor Basarab Nicolescu.

Senatul Universității George Bacovia din Bacău
Rector, Profesor universitar doctor Toader Gherasim

Bacău, 17 iunie 2008